

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare
OLIMPIADA REPUBLICANĂ LA FIZICĂ, EDIȚIA LVIII
CHIȘINĂU, 29 martie – 1 aprilie 2024

Proba experimentală ORF 2024,

clasa a 12

Problemă

(20,0 p.)

Transformarea mișcării de rotație în mișcare de translație

Scopul lucrării:

Determinarea coeficientului de frecare la rostogolire.

Aparate și accesorii:

Aveți la dispoziție următoarele utilaje și accesorii:

A. O pantă (povârniș) ce are forma unui arc de circumferință.

B. Două bile diferite, metalică (diametrul = 23,8 mm) și de cauciuc (diametru = 21,9 mm).

C. Hârtie milimetrică.

D. Riglă milimetrică.

E. Hârtie carbon (indigo).

O bilă sferică de masă m având raza r se rostogolește fără alunecare de pe o pantă ce are forma unui arc de circumferință de rază R , panta fiind plasată la înălțimea h (vezi Figura) în raport cu planul orizontal al mesei. Momentul de inerție a bilei este $I = 0,4 mr^2$. Viteza inițială a bilei este zero, iar unghiul inițial de lansare acesteia pe pantă este ϕ_0 . Componenta normală a reacțiunii suportului este deplasată de la centrul bilei la distanța k . Viteza bilei pe pantă depinde de unghiul ϕ conform expresiei

$$v^2(\phi) = \frac{10}{7} R_c g (a_1 \cos \phi + a_2 \sin \phi + a_3 e^{a\phi}).$$
 Parametrii

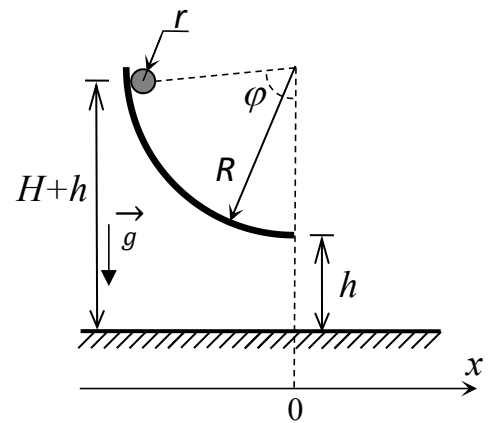
a_1, a_2, a_3, a au forma

$$a = \frac{10k}{7r}, a_1 = \frac{1-0,7a^2}{1+a^2}, a_2 = \frac{1,7a}{1+a^2}, a_3 = -(a_1 \cos \phi_0 + a_2 \sin \phi_0) e^{-a\phi_0}.$$
 Coordonata x_1 pentru prima ciocnire a bilei

de masă este $x_1 = v_x \sqrt{\frac{2h}{g}} = 2\sqrt{hH}$. Coordonata x se măsoară de la marginea pantei (punctul de lansare).

Prima ciocnire de masă va fi considerată absolut elastică, iar viteza unghiulară după ciocnire este egală cu zero.

Distanța dintre prima și a doua ciocnire a bilei de planul orizontal cu considerarea rotației este

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare
OLIMPIADA REPUBLICANĂ LA FIZICĂ, EDIȚIA LVIII
CHIȘINĂU, 29 martie – 1 aprilie 2024

Proba experimentală ORF 2024,

clasa a 12

$x_2 - x_1 = 2x_1 \left\{ 1 + \frac{2}{5} \left(1 + 5 \frac{k}{r} \sqrt{\frac{h}{H}} \right) \right\}$. Dacă nu considerăm rotația bilei, $x_2 - x_1 = 2x_1$. Rotația mărește $x_2 - x_1 = \Delta x$. La

Ciocnire mișcarea de rotație se transformă în mișcare de translație. Verificați rezultatele obținute experimentale.

Experiment și sarcini spre soluționare:

1. Reprezentați schematic forțele ce acționează asupra bilei. (1,0 p.)
2. Măsurați H , h , x_1 și x_2 și elaborați și completați tabelul măsurărilor (3-5 măsurări pentru fiecare valoare H , 5-7 valori H) pentru ambele bile. (6,0 p.)
3. Construiți graficul dependenței x_1 de H , pentru ambele bile. (3,0 p.)
4. Comparați valoarea $x_1 = 2\sqrt{hH}$ calculată și măsurată pentru ambele bile. (1,0 p.)
5. Măsurați mărimea $x_2 - x_1$ și construiți graficul dependenței $x_2 - x_1$ de H , pentru ambele bile. (3,0 p.)
6. Găsiți mărimea $8h\frac{k}{r}$ din grafic. (2,0 p.)
7. Găsiți mărimea k . (2,0 p.)
8. Comparați valoarea $x_2 - x_1 = \frac{14}{5}\sqrt{hH} + 8h\frac{k}{r}$ calculată și măsurată pentru ambele bile. (1,0 p.)
9. Explicați rezultatele observate și erorile. (1,0 p.)